

Kwartaalmonitor Bouw

Derde kwartaal 2017

Groei zwakt af maar minder faillissementen en meer vacatures

- Totale bouwsector: Omzetgroei zwakt af, ondernemersvertrouwen gedaald
- Bouw woningen en bedrijfsgebouwen: Meer woningen vergund, bouwsom vergunde bedrijfsgebouwen daalt
- Grond-, weg- en waterbouw: Geringe omzetgroei en stijgende prijzen

De groei in de bouw liep terug van ruim 6 procent vorig kwartaal tot iets meer dan 3 procent in dit kwartaal. Ook de toegevoegde waarde en het ondernemersvertrouwen namen af ten opzichte van het tweede kwartaal van dit jaar.

Toch staat de bouw er nog beter voor dan een jaar eerder. Het aantal faillissementen neemt af en er is meer vraag naar personeel. Ook zijn er meer bouwvergunningen voor woningen afgegeven en worden er meer bestaande koopwoningen verkocht; dat gebeurt bovendien tegen hogere prijzen.

Kerncijfers bouwsector en Nederlandse economie

	2016		2017		
	III	IV	I	II	III
Omzet bouwsector 1)	8,4	8,0	6,0	6,3	3,1
Toegevoegde waarde 1)	10,1	8,7	5,7	6,1	3,2
Nieuwe woningen x 1 000	13,2	19,2	14,4	14,6	14,2
Aantal faillissementen	133	112	143	125	97
Aantal banen x 1 000	513	513	518	524	526
Bbp totaal 1)	2,4	2,8	2,6	3,8	3,3
Verkochte woningen x 1 000	60,7	60,9	55,9	58,4	61,4

Bron: CBS

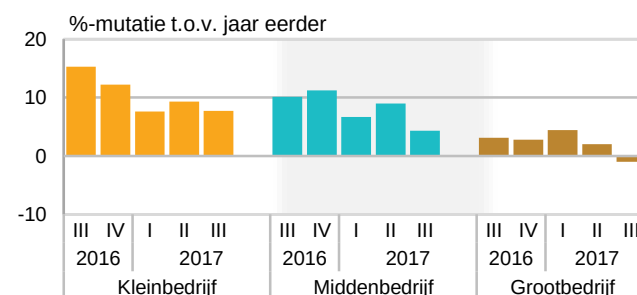
1) %-mutatie t.o.v. een jaar eerder

Totale bouwsector

Groei omzet bouw zwakt af

De bouw heeft 3,1 procent meer omgezet dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar. In het eerste halfjaar steeg de omzet nog met ruim 6 procent. Over de eerste drie kwartalen van dit jaar behaalde de bouw een resultaat dat iets minder goed was dan over de vergelijkbare perioden van 2015 en 2016. Wel zagen zowel de kleine bedrijven (tot 10 werknemers) als de middelgrote bedrijven (10 tot 100 werkzame personen) hun omzet opnieuw stijgen. De omzet is bij deze bedrijven wel minder gestegen dan een kwartaal eerder. Voor het eerst sinds het vierde kwartaal van 2015 daalde de omzet van de grote bedrijven (100 werkzame personen en meer), en wel met gemiddeld met 1,0 procent. Alleen in de burgerlijke en utiliteitsbouw steeg de omzet bij grote bedrijven.

Omzet bouw

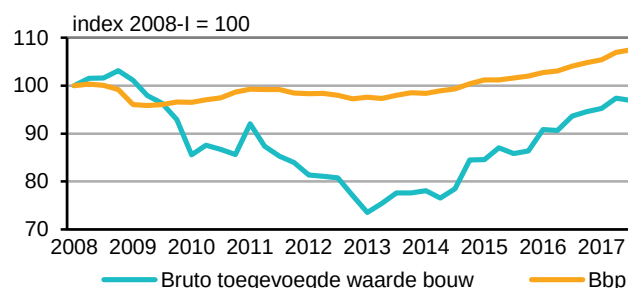
Bron: CBS

StatLine: [Omzetontwikkeling bouwnijverheid](#)

Groei toegevoegde waarde bouw iets lager

De toegevoegde waarde van de bouw lag 3,2 procent hoger dan in het derde kwartaal van 2016. Dit is de laagste groei sinds het vierde kwartaal van 2015. In het vorige kwartaal was er nog sprake van een groei van 6,1 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. De voor seizoeninvloeden en aantal werkdagen gecorrigeerde kwartaal-op-kwartaalontwikkeling was licht negatief. Sinds het dieptepunt in het eerste kwartaal van 2013 werd bereikt, is de toegevoegde waarde van de bouw in totaal met 31,7 procent toegenomen. Het niveau van voor de crisis is echter nog steeds niet bereikt. Het niveau van de totale economie ligt al sinds begin 2015 boven dat van voor de crisis.

Bruto toegevoegde waarde en bbp

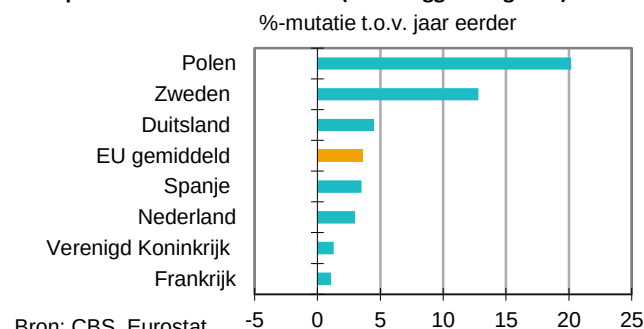

StatLine: [Bbp, productie en bestedingen](#)

Nederlandse groei onder Europees gemiddelde

De Nederlandse bouwproductie groeide dit kwartaal voor het eerst sinds het derde kwartaal van 2014 minder hard dan het Europees gemiddelde. In Nederland bedroeg de groei 3,0 procent, terwijl het Europees gemiddelde op een stijging van 3,6 procent uitkwam. De meeste lidstaten produceerden meer dan een jaar eerder. Net als in Nederland bleef ook in onder andere Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk de productie onder het Europees gemiddelde. Eén van de grote stijgers in Europa was Polen, waar bouwbedrijven een groei van ruim 20 procent realiseerden. Ook in Zweden groeide de productie met bijna 13 procent stevig. In Duitsland, dat een aanzienlijke bijdrage levert aan het Europees gemiddelde, steeg de bouwproductie met 4,5 procent eveneens meer dan het Europees gemiddelde.

Bouwproductie 3^e kwartaal 2017 (werkdaggecorrigeerd)

Eurostat: [Short term business statistics database](#)

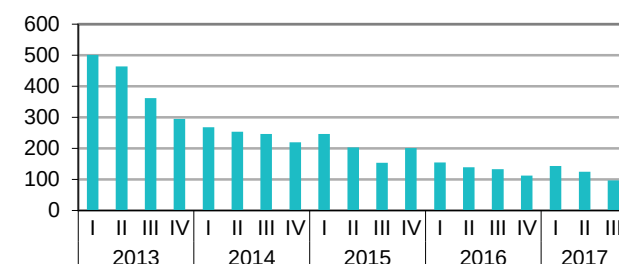
Minder dan 100 faillissementen

Het aantal faillissementen in de bouwsector is verder gedaald tot 97. Dit is de eerste keer in zeer lange tijd dat in deze sector het aantal faillissementen in een kwartaal lager is dan 100.

In de burgerlijke en utiliteitsbouw halveerde het aantal faillissementen en komt nu uit op 27. Ook het aantal faillissementen in de projectontwikkeling halveerde. In het derde kwartaal gingen er 4 bedrijven in die branche failliet. Bij de afwerkingsbedrijven nam het aantal faillissementen af van 25 naar 12.

In de grond-, weg- en waterbouw nam het aantal faillissementen toe van 5 in het tweede kwartaal naar 11 in het derde kwartaal. In de bouwinstallatie gingen in het derde kwartaal 28 bedrijven failliet, tegen 15 in het tweede kwartaal.

Faillissementen bouwnijverheid

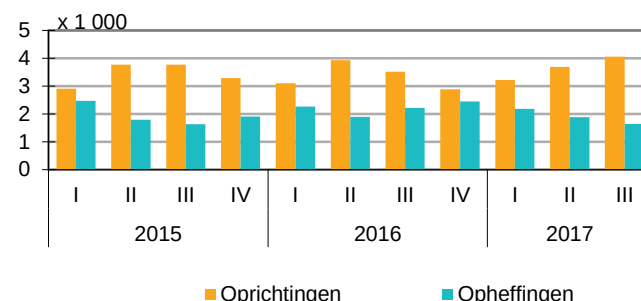

StatLine: [Uitgesproken faillissementen](#)

Meer starters, minder stoppers

In het afgelopen kwartaal zijn er 4 050 nieuwe bouwbedrijven gestart. Het aantal oprichtingen is met ruim 15 procent gestegen ten opzichte van hetzelfde kwartaal vorig jaar. Daarnaast stakten tijdens het afgelopen kwartaal 1 645 bouwbedrijven definitief hun werkzaamheden. Daarmee is het aantal opgeheven bedrijven met bijna 26 procent gedaald in vergelijking met het derde kwartaal van 2016. De meeste starters en stoppers zijn nog steeds te vinden in de algemene burgerlijke en utiliteitsbouw en bij de afwerkingsbedrijven in de bouwsector. In totaal telt de bouwnijverheid aan het eind van het derde kwartaal van dit jaar 162 525 bedrijven. Op jaarbasis is het aantal bedrijven daarmee met iets meer dan 4 procent gestegen.

Oprichtingen en opheffingen in de bouwnijverheid

Bron: CBS

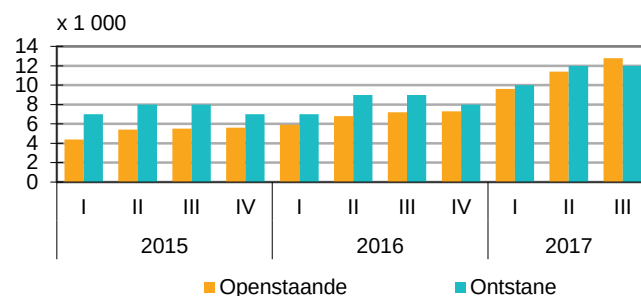
StatLine: [Bedrijven; oprichtingen](#)

StatLine: [Bedrijven; opheffingen](#)

Werkgelegenheid bouw neemt verder toe

Het totaal aantal banen in de bouw kwam, gecorrigeerd voor seizoeneffecten, uit op 526 duizend. Dat is 2 duizend banen meer dan in het tweede kwartaal. Er ontstonden 12 duizend vacatures in het derde kwartaal, evenveel als in het voorgaande kwartaal. Er werden 10 duizend vacatures vervuld, net als in het tweede kwartaal. Aan het eind van het derde kwartaal stonden 12,8 duizend vacatures open, 1,4 duizend meer dan een kwartaal eerder. De vacature-indicator voor de bouw, die verschillende verwachtingen over werkgelegenheid van ondernemers combineert, is aan het begin van het derde kwartaal positief. Dit geeft aan dat het aantal vacatures in de bouw de komende maanden naar verwachting verder zal toenemen.

Vacatures

Bron: CBS

StatLine: [Vacatures](#)

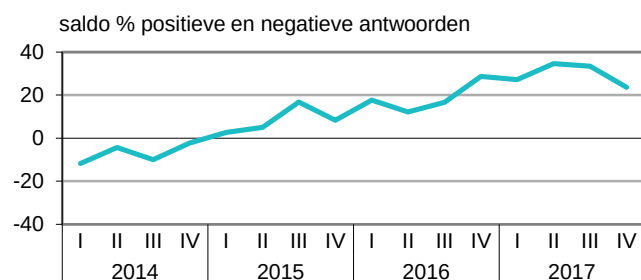
Ondernemersvertrouwen neemt fors af

Het ondernemersvertrouwen in de bouwsector is fors afgenomen, maar is nog steeds zeer positief. Het vertrouwen komt aan het begin van het vierde kwartaal uit op een waarde van 24. Ondanks deze afname is het ondernemersvertrouwen in de bouw, net als in de afgelopen vier kwartalen, het hoogst van alle sectoren. In 2013 was de bouw nog de somberst gestemde sector.

De verslechtering van het sentiment is vooral toe te schrijven aan het feit dat ondernemers minder positief gestemd zijn over hun productie in het afgelopen kwartaal. Mogelijk speelt hier een rol dat veel bedrijven belemmerd worden door een tekort aan personeel en materiaal.

Het oordeel over de orderpositie is marginaal verslechterd. De verwachtingen met betrekking tot de personeelssterkte zijn juist verbeterd ten opzichte van het voorgaande kwartaal.

Ondernemersvertrouwen bouw (seizoengecorrigeerd)

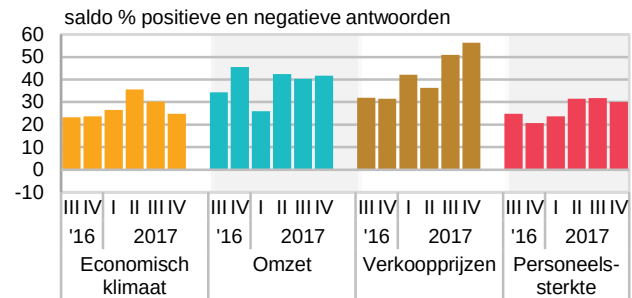
Bron: CBS, EIB, KvK, MKB-Nederland, VNO-NCW

StatLine: [Ondernemersvertrouwen](#)

Veel ondernemers verwachten prijsstijging

Het aantal ondernemers dat een verbetering van het economisch klimaat verwacht, neemt in het vierde kwartaal van 2017 af tot per saldo 25 procent. Voor de omzet verwacht per saldo 42 procent een verbetering in het vierde kwartaal. Vergeleken met een jaar geleden zijn minder ondernemers positief in hun omzetverwachting, maar nog steeds is het saldo met betrekking tot de omzet zeer hoog. In totaal verwacht per saldo 56 procent van de ondernemers in het vierde kwartaal een stijging van de tarieven door te voeren. Het aantal ondernemers dat prijsstijgingen voorziet, is daarmee voor de tweede keer op rij het grootst sinds het begin van de meting eind 2008. Met een saldo van 30 zijn de verwachtingen ten aanzien van de personeelssterkte verder verbeterd ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar.

Ondernemersvertrouwen bouw (seizoen gecorrigeerd)

Bron: CBS, EIB, KvK, MKB-Nederland, VNO-NCW

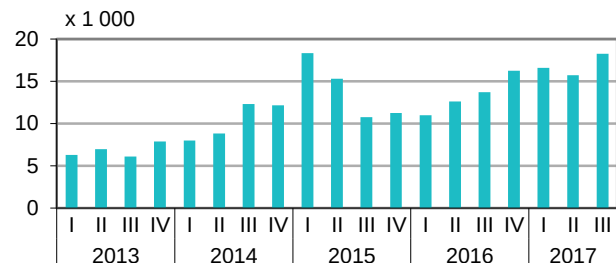
StatLine: [Conjunctuurenquête Nederland](#)

Bouw van woningen en bedrijfsgebouwen

Aantal bouwvergunningen stijgt opnieuw

In het derde kwartaal van 2017 werd voor 18 242 nieuwbouwwoningen een vergunning verleend. Dat is het hoogste aantal sinds het eerste kwartaal van 2015 en ruim 33 procent meer dan in dezelfde periode een jaar eerder. Al vijf kwartalen op rij stijgt het aantal vergunde nieuwbouwwoningen in vergelijking met dezelfde periode in het voorgaande jaar.

Nieuwbouwwoningen waarvoor vergunning is verleend

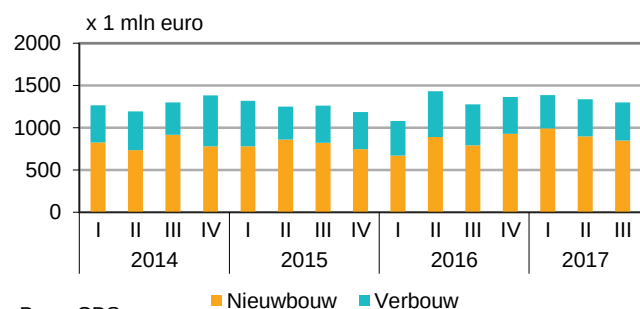
Bron: CBS

StatLine: [Nieuwbouwwoningen; afgegeven vergunningen](#)

Bouwsom van vergunde bedrijfsgebouwen daalt

De totale bouwsom van de nieuwbouw en verbouw van bedrijfsgebouwen was 1,3 miljard euro. Dat is bijna 3 procent minder dan een kwartaal eerder. Ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder is de totale bouwsom nog wel bijna 2 procent meer. De bouwsom voor de nieuwbouw van bedrijfsgebouwen steeg met ruim 7 procent. De bouwsom van verbouw daalde met 7 procent. De bouwsom in een afgegeven vergunning betreft een schatting van de waarde van de materiaal- en arbeidskosten van de bouwopdracht.

Bedrijfsgebouwen, totale bouwsom vergunningen

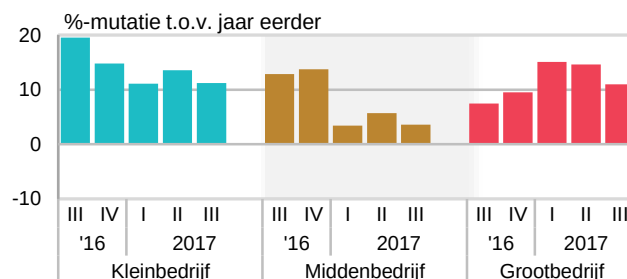
Bron: CBS

StatLine: [Bouwvergunningen; aantal en bouwkosten](#)

Burgerlijke en utiliteitsbouw blijft groeien

Met een omzetsijting van 8,3 procent hebben bedrijven in de burgerlijke en utiliteitsbouw (B&U) opnieuw een positief resultaat behaald. In het eerste halfjaar was de omzetsijting wel iets hoger. Kleine bedrijven tot 10 werkzame personen behaalden in het derde kwartaal de beste resultaten met een omzetsijting van 11,2 procent. Grote bedrijven met 100 werkzame personen en meer zagen hun omzet met een groei van 11,0 procent naar verhouding bijna evenveel stijgen. Alleen bij middelgrote bedrijven met 10 tot 100 werkzame personen bleef de groei iets achter. De omzet steeg bij deze bedrijven met 3,6 procent. Een jaar eerder steeg de omzet bij deze bedrijven nog met bijna 13 procent. Het totale omzetsniveau van de burgerlijke en utiliteitsbouw ligt nog wel ruim 10 procent onder dat van voor de crisis.

Omzet burgerlijke en utiliteitsbouw

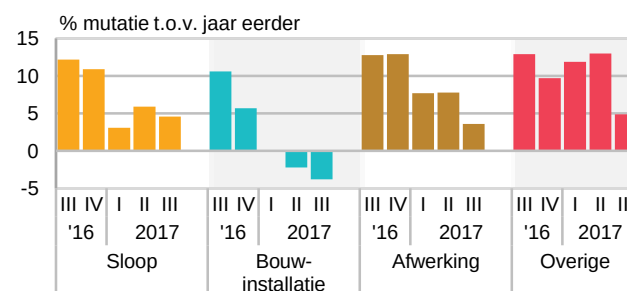
Bron: CBS

StatLine: [Omzetontwikkeling bouwnijverheid](#)

Geen groei bij de gespecialiseerde bouw

Bij gespecialiseerde bouwbedrijven stopt de groei na elf kwartalen. In het derde kwartaal was de omzet bij deze bedrijven gemiddeld net zo hoog als de omzet in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Wel zijn er grote verschillen in omzetontwikkeling tussen de bedrijven. Zo zagen grote bedrijven met 100 werkzame personen en meer hun omzet met 7,0 procent dalen. De omzet is bij deze bedrijven al drie kwartalen achter elkaar gedaald. Kleine bedrijven tot 10 werkzame personen zagen hun omzet met 5,5 procent stijgen. Ook middelgrote bedrijven met 10 tot 100 werkzame personen behaalden een positief resultaat met een groei van 2,1 procent. Bij de deelbranches zagen bouwinstallatiebedrijven als enige hun omzet voor het tweede kwartaal op rij dalen, en wel met 3,8 procent.

Omzet gespecialiseerde bouw

Bron: CBS

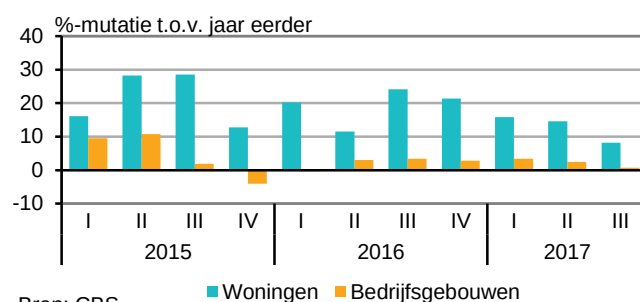
StatLine: [Omzetontwikkeling naar bedrijfsomvang](#)

StatLine: [Omzetontwikkeling naar bedrijfstak](#)

Verdere toename investeringen in woningen en gebouwen

Investerings in woningen en bedrijfsgebouwen namen met 5,3 procent toe. Vooral investeringen in woningen groeiden weer aanzienlijk; 8,2 procent meer dan in het derde kwartaal van 2016. De groei van de investeringen in woningen was wel minder sterk dan in het tweede kwartaal (14,6 procent). Ook de investeringen in bedrijfsgebouwen namen dit kwartaal toe. Het volume steeg met 0,7 procent ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Bij de bedrijfsgebouwen namen de investeringen iets minder sterk toe dan in het tweede kwartaal (2,5 procent).

Investerings in woningen en bedrijfsgebouwen (volume)

Bron: CBS

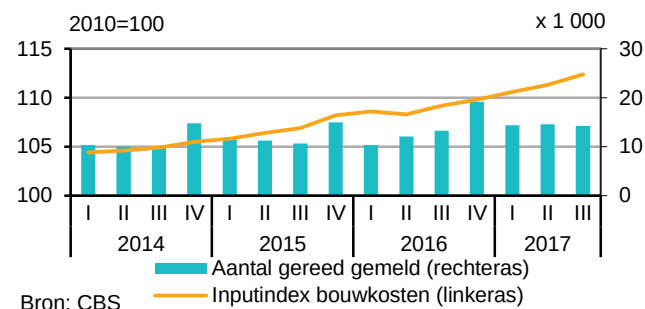
StatLine: [Bbp, investeringen](#)

Meer nieuwbouwwoningen

In totaal zijn er in het derde kwartaal 14 248 nieuwe woningen opgeleverd. Dit is bijna 8 procent meer dan in hetzelfde kwartaal van vorig jaar. Dit is het zesde kwartaal op rij dat het aantal opgeleverde woningen stijgt in vergelijking met het voorgaande jaar.

De inputkosten voor het bouwen van nieuwe woningen zijn in het derde kwartaal met 2,9 procent toegenomen vergeleken met een jaar eerder. De kosten ten opzichte van een jaar eerder stijgen sinds januari 2014 onafgebroken. De toename is dit kwartaal veroorzaakt door een stijging van de loonkosten (+1,6%) en een stijging van de kosten van materiaal (+3,6%).

Nieuwbouwwoningen

StatLine: [Voorraad woningen](#)

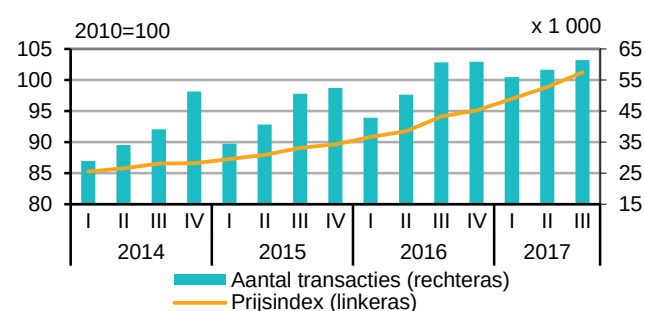
StatLine: [Nieuwbouwwoningen; inputprijsindex 2010=100](#)

Huizenprijzen blijven stijgen

Er werden in het derde kwartaal 61 391 bestaande huizen verkocht. Dit was ruim 1 procent meer dan in dezelfde periode in 2016. Het aantal verkochte woningen stijgt onafgebroken sinds het derde kwartaal van 2013.

Ook de prijzen blijven stijgen: al ruim drie jaar lang zijn die elk kwartaal hoger dan een jaar eerder. Ten opzichte van het derde kwartaal van 2008, toen de huizenprijzen een piek bereikten, bedraagt de prijsdaling 5,1 procent. Vergeleken met het dal in het tweede kwartaal van 2013 liggen de prijzen 19,4 procent hoger.

Bestaande koopwoningen

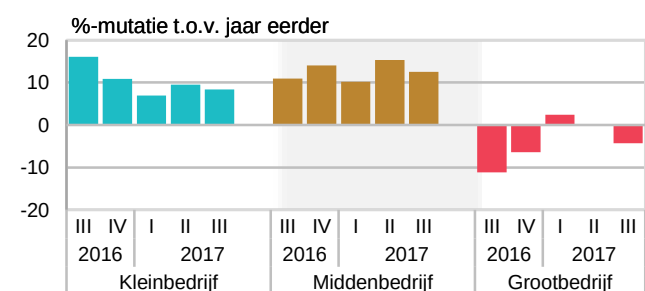
StatLine: [Bestaande koopwoningen; prijsindex](#)

Grond-, weg- en waterbouw

Minimale omzetgroei

Bedrijven in de grond-, weg- en waterbouw (GWW) zagen hun omzet met 1,0 procent stijgen. In de afgelopen twee kwartalen steeg de omzet gemiddeld nog met meer dan 4 procent. Vooral grote bedrijven met 100 werkzame personen en meer hebben met een omzetsdaling van 4,3 procent de groei negatief beïnvloed. Bij kleine en middelgrote bedrijven steeg de omzet wel. Bij middelgrote bedrijven met 10 tot 100 werkzame personen steeg de omzet met een groei van 12,5 procent het meest. Kabel- en buizenleggers zagen hun omzet al voor het derde kwartaal op rij dalen. In het derde kwartaal daalde hun omzet met 0,9 procent. (Spoor)wegen- en tunnelbouwers zagen met een groei van 13,2 procent hun omzet opnieuw fors stijgen.

Omzet GWW

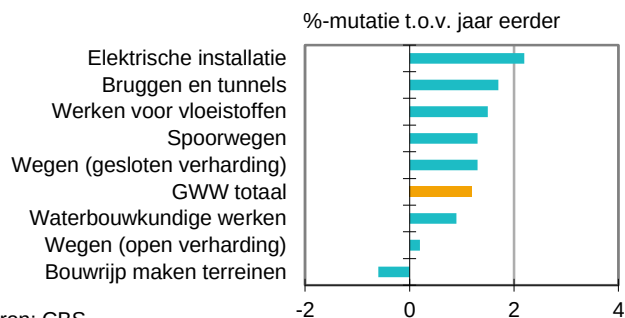
StatLine: [Omzetontwikkeling naar bedrijfsomvang](#)

Inputprijzen nemen toe

Het prijsindexcijfer van de grond-, weg- en waterbouw (GWW) is met 1,2 procent gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Ten opzichte van het voorgaande kwartaal zijn de kosten met 1,0 procent gedaald.

In vergelijking met het derde kwartaal van 2016 zijn alle deelgebieden van de inputprijzen GWW gestegen, met uitzondering van het deelgebied 'Bouwrijp maken terreinen'. Ten opzichte van het voorgaande kwartaal was er bij de meeste deelgebieden juist sprake van een daling. Alleen bij het deelgebied 'Bruggen en tunnels' stegen de kosten met 0,2 procent ten opzichte van het voorgaande kwartaal.

GWW, inputprijsindex begin 3^e kwartaal 2017

Bron: CBS

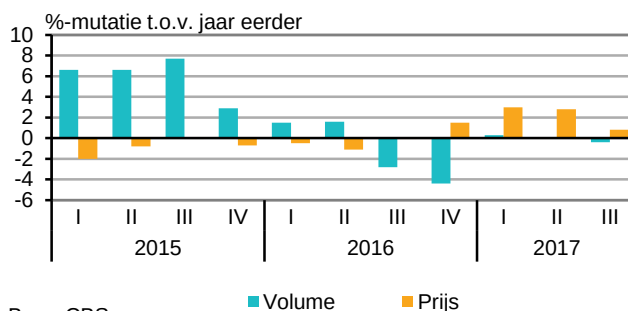
StatLine: [GWW; inputprijsindex](#)

Investerings nemen licht af

Het volume van de investeringen in grond-, weg- en waterbouw (GWW) is met 0,4 procent afgenomen ten opzichte van een jaar eerder. In het tweede kwartaal namen de investeringen in GWW nog toe met 0,1 procent.

Omdat de prijzen in het derde kwartaal met 1,3 procent stegen, nam de waarde van de investeringen toe met 0,8 procent.

Investerings in de GWW

Bron: CBS

StatLine: [Bbp, investeringen](#)

Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van cijfers zoals die op 23 november 2017 beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers beschikbaar, deze kunt u vinden via de link onder de grafieken.
- De cijfers zijn doorgaans niet gecorrigeerd voor seizoeninvloeden. Indien dit wel het geval is staat dit aangegeven in de tekst/grafiek.

Colofon

Tekst Sector bedrijfsstatistieken Den Haag (EBD)

Druk Repro CBS / **Contact** <mailto:info@nieuwsbriefcbs.nl>

Datum 23 november 2017

Meer informatie

CBS infoservice: [infoservice online](#)
Telefonisch (09.00-17.00 uur): 088 5707070

Media:

CBS persdienst: persdienst@cbs.nl

Staat van het MKB

Op zoek naar cijfers over midden- en kleinbedrijf? Behoeftte aan uitsplitsing naar bedrijfsleeftijd, mate van groei, bedrijfsgrootte of bedrijfstak binnen het MKB? Bezoek dan <http://www.staatvanhetmkb.nl> en volg @staatvanhetmkb.nl op Twitter